

Implementatie van de HIGHRES methodologie in het Casal de Monte Redondo Museum (Portugal)

WP3 Demonstratieverslag

Co-funded by
the European Union

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

Gepubliceerd door

HIGHRES - Immaterieel erfgoed weerbaar maken door storytelling

2023-1-LV01-KA220-ADU-000160743

Februari 2025

Projectpartners

Vereniging voor toerisme Vidzeme (Letland) - Coördinator

Eva Koljera, Jānis Sijāts, Raitis Sijāts, Signe Lorence

Universiteit van Milano-Bicocca (Italië)

Nunzia Borrelli, Lisa Pigozzi, Giulia Mura

Lusófona Universiteit (Portugal)

Mário Moutinho, Maristela Simão, Angelo Biléssimo, Maria Clara Leal

Storytelling Centre (Nederland)

Hester Tammes

Universiteit van Jaén / CEI Patrimonio (Spanje)

Maria Isabel Moreno Montoro, Sara Robles Ávila, Alfredo Ureña Uceda,
Pedro Ernesto Moreno Garcia

OnProjects (Spanje)

Leandro França, Jorge Contreras Ubric

Auteurs

Maristela Simão, Angelo Biléssimo (Lusófona Universiteit)

Productie Coördinator

Universiteit van Lusófona

Redactie

Leandro França (OnProjects)

Ontwerp en lay-out

Nuria Liébana (OnProjects)

Laia Redondo (OnProjects)

De steun van de Europese Commissie voor de productie van deze publicatie houdt geen goedkeuring in van de inhoud, die uitsluitend de standpunten van de auteurs weergeeft, en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

2023-1-LV01-KA220-ADU-000160743

Dit werk valt onder een niet-commerciële erkenning -zonder afgeleide werken- 3.0 Spanje Creative Commons licentie. Je mag het werk kopiëren, verspreiden en openbaar maken onder de volgende voorwaarden:

- **Erkenning. Bewerkingscredits** moeten worden erkend zoals aangegeven door de auteur of licentiegever.
- **Erkenning. Bewerkingscredits** moeten worden erkend zoals aangegeven door de auteur of licentiegever.
- **Geen afgeleide werken. Je mag** dit werk niet wijzigen, transformeren of er een afgeleid werk van maken.

Wanneer je dit werk hergebruikt of verspreidt, moet je de voorwaarden van de relevante licentie duidelijk maken. Sommige van deze voorwaarden zijn mogelijk niet van toepassing als er toestemming is verkregen van de houder van het auteursrecht.

Alle rechten die voortvloeien uit legitiem gebruik of andere beperkingen die bij wet zijn voorzien, blijven door het voorgaande onaangetast.

De volledige licentie is beschikbaar op: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/>

Inhoudsopgave

Presentatie	5
Context van het Monte Redondo Museum	6
Museumcollectie en praktijk voor hars aftappen	9
Ontwikkelde activiteiten	10
Beginfase - Organisatie en planning van activiteiten	10
Fase 1: Mobilisatie van de gemeenschap	14
Fase 2: Creëren en opnemen van digitale verhalen	18
Fase 3: Difusión de resultados	22
Behaalde resultaten	23
Laatste overwegingen	24

Presentatie

Dit document is bedoeld om verslag te doen van de voortgang die is geboekt binnen Work Package 3 (WP3) van het HIGHRES Project - "Helping Intangible Heritage Resilience through Storytelling" (ERASMUS+ 2023-1-LV01-KA220-ADU-000160743). Het geeft een gedetailleerd overzicht van de genomen stappen, de uitgevoerde acties en de behaalde resultaten, volgens de richtlijnen die zijn vastgelegd in het document Methodological Structure Proposal (Bijlage 1). In het document wordt ook een herziening van de oorspronkelijke structuur voorgesteld, waarbij stappen 4 en 5 worden geïnterpreteerd als beginselen en transversale acties in alle fasen in plaats van afzonderlijke fasen.

De activiteiten werden uitgevoerd in samenwerking met het Casal de Monte Redondo Museum, gelegen in centraal Portugal, in de parochie Monte Redondo. De keuze voor deze instelling was gebaseerd op haar solide ervaring in het ontwikkelen van gemeenschapsacties en haar strategische partnerschappen met culturele en academische instellingen. De collectie van het museum bestaat voornamelijk uit voorwerpen die traditionele ambachten documenteren, met een bijzondere focus op het plattelandleven. In deze context gaven de acties prioriteit aan het documenteren van het tappen van hars, een historische en identiteitsbepalende activiteit voor de lokale gemeenschap en regio. Hoewel de collectie van het museum materieel uitgebreid vertegenwoordigd is, zijn verdere documentatie, erkenning, verspreiding en waardering nodig om het tappen van hars volledig te integreren in het culturele erfgoed van de regio.

Tussen 2 januari en 24 januari 2025 werden activiteiten uitgevoerd in Lissabon en Monte Redondo. De eerste fase was gewijd aan de organisatie en planning van het project, met inbegrip van de ontwikkeling van een gestructureerd voorstel en een gediversifieerd programma, om vervolgens andere fasen uit te voeren die discussiegroepen, rondleidingen, ontmoetingen met de gemeenschap, interviews en mondelinge en fotografische opnames omvatten, naast de verspreiding en promotie van het geproduceerde materiaal. De acties werden afgestemd op de methodologie die in het vorige HIGHRES-document werd gepresenteerd, waarbij de belangrijkste stappen werden gevolgd:

1. Mobilisatie van de gemeenschap
2. Trainen, opnemen en creëren van mondelinge en digitale verhalen
3. Verspreiding en duurzame promotie
4. Definitie van principes en trainingsrichtlijnen
5. Effectbeoordeling

(4 en 5 werden heringericht als transversale assen, die integraal in alle fasen werden toegepast)

De actieve deelname van de lokale gemeenschap was van fundamenteel belang, vooral van de hars tapgemeenschap en anderen die kennis hebben van deze traditionele praktijk. Door middel van discussiegroepen en het delen van kennis werd het vakmanschap dat gepaard gaat met het tappen van hars gedocumenteerd en gewaardeerd, wat tegelijkertijd de sociale cohesie bevorderde. Naast het behoud van deze cultureel belangrijke praktijk, was het initiatief erop gericht om de aandacht te vestigen op het hedendaagse hars tappen, door innovatie en duurzaamheidsstrategieën aan te moedigen. Deze acties versterkten de relatie tussen het Casal de Monte Redondo Museum en de lokale gemeenschap en creëerden tegelijkertijd een model dat navolging verdient in andere Europese regio's binnen de HIGHRES-context.

Context van het Monte Redondo Museum

Het Casal de Monte Redondo Museum werd in 1981 opgericht en wordt beheerd door de Vereniging voor de Verdediging van het Cultureel Erfgoed van Monte Redondo. Het is gewijd aan het behoud van de plaatselijke herinnering en cultuur. Het museum ligt in de parochie van Monte Redondo, met ongeveer 5.000 inwoners in centraal Portugal. Het beschikt over expositieruimtes, een bibliotheek, een technische reserve en is omgeven door een natuurgebied dat geschikt is voor buitenactiviteiten.

Afbeelding 1: Gevel van het Casal de Monte Redondo Museum en activiteit met de Monte Redondo basisschool op de binnenplaats van het museum. Bron: Archief MR Museum.

De etnografische collectie, geschonken door de gemeenschap, omvat voorwerpen die traditionele ambachten documenteren zoals landbouw, weven, timmerwerk en vooral het tappen van hars. De collectie hars tappen omvat gereedschap, gebruiksvoorwerpen en historische foto's die het lokale plattelandsgeheugen weerspiegelen.

Afbeelding 2: Museumcollecties - Tentoonstelling van de timmerwerkplaats, Technische reserve, Toren, Olijfpers in de openlucht van het Casal de Monte Redondo Museum. Bron: Archief MR Museum.

Het team van het museum, bestaande uit de oprichters Mário Moutinho, João Moital en Jorge Arroteia, heeft in de loop der jaren geprofiteerd van de actieve steun van de gemeenschap, waaronder leden als Mario Felizardo, Fátima Moital en Dulcia Moital en, in memoriam, José Ventura, Henrique Santos en Lurdes Abreu. Deze consistente deelname wordt weerspiegeld in acties gericht op onderwijs, milieubewustzijn en culturele promotie. Belangrijke evenementen zijn onder andere het Museum Festum, dat van 2012 tot 2017 werd gehouden en werd georganiseerd door jonge leden van de gemeenschap. Dit evenement mobiliseerde de bevolking voor kunst en cultuur binnen het kader van het museum en diende als een belangrijk platform voor de waardering van het lokale erfgoed.

Afbeelding 3: Stichtende leden en bestuur van het museum, van links naar rechts: Mario Felizardo, José Ventura, Mario Moutinho en João Moital. Onder: Beelden van MUSEUM FESTUM 2012. Bron: MR Museum Archief.

Het museum onderhoudt strategische samenwerkingsverbanden met internationale bewegingen zoals ICOM en haar internationale commissies, MINOM (Internationale beweging voor een nieuwe museologie) en, meer recentelijk, SOMUS (Internationaal Comité voor Sociale Museologie). Daarnaast werkt het samen met onderzoekers, professoren, master- en doctoraatsstudenten van de afdeling Museologie van de Universiteit van Lusófona en Braziliaanse universiteiten, wat bijdraagt aan innovatief onderzoek en museumpraktijken.

Afbeelding 4: Actie door doctoraal- en masterstudenten Museologie van de Universiteit van Lusófona, 2018. Bron: MR Museum Archief.

In 2021 werden deze initiatieven erkend en bekroond in het kader van het Ibermuseus-programma in samenwerking met de afdeling Museologie van de Universiteit van Lusófona en de UNESCO-leerstoel voor onderwijs, burgerschap en culturele diversiteit via het project “Renova Museu”. Dit project mobiliseerde verschillende lokale groepen om de acties van het museum te versterken.

Afbeelding 5: Renova Museu Project, 2019.
Bron: MR Museum Archief.

Deze evenementen en partnerschappen hebben een cruciale rol gespeeld bij het ontwikkelen van de huidige interventie, het consolideren van de betrokkenheid van de gemeenschap en het versterken van de culturele en sociale impact van het Casal de Monte Redondo Museum.

Voor meer informatie:

<https://museumonteredondo.net/>

Museumcollectie en praktijk voor hars aftappen

Het aftappen van hars, geassocieerd met het winnen van hars uit de zeeden (Pinus pinaster), speelde een cruciale rol in de sociaaleconomische en culturele ontwikkeling van verschillende Portugese regio's, vooral tussen de jaren 1960 en 1980. Ondanks het historische en identiteitsbelang heeft deze traditionele praktijk de afgelopen decennia te kampen gehad met aanzienlijke uitdagingen, waardoor de activiteit sterk is afgenomen. De huidige context van het streven naar duurzaamheid en het waarderen van traditionele praktijken biedt echter een unieke kans om het hars tappen nieuw leven in te blazen, niet alleen als een economische activiteit maar ook als een essentieel onderdeel van geïntegreerde en duurzame lokale ontwikkeling.

De collectie van het museum bevat meer dan 100 items met betrekking tot harstapijten, naast meer dan 50 fotografische records die sinds 1981 zijn opgenomen en gedocumenteerd in de Infomusa database. Deze museale documentatie is echter onvolledig en vereist verdere informatie en verspreiding. Dit initiatief wilde bijdragen aan het bijwerken en aanvullen van de database en, met behulp van de collectie, herinneringen, kennis en emoties mobiliseren om de relevantie van de collectie over te brengen en het vakmanschap van het hars tappen te benadrukken. Het doel is om dit lokale culturele erfgoed te waarderen en het behoud en erkenning ervan binnen de gemeenschap te bevorderen.

Afbeelding 6: Verzameling met betrekking tot het tappen van hars. Bron: Archief MR Museum.

Ontwikkelde activiteiten

Beginfase - Organisatie en planning van activiteiten

De activiteiten vonden plaats tussen 2 januari en 24 januari 2025, in Lissabon en Monte Redondo, volgens de structurele stappen die worden voorgesteld door de HIGHRES-methodologie:

1. Mobilisatie en innovatie van de gemeenschap

Actieve betrokkenheid van de gemeenschap en lokale partners.

2. Creatie van digitale verhalen

Productie van audiovisueel materiaal gericht op het aftappen van hars.

3. Promotie en duurzame ontwikkeling

Het verbinden van harstappunten met strategieën voor cultureel toerisme.

4. Onderwijs en opleiding

Capaciteitsopbouw met de nadruk op toegankelijke digitale hulpmiddelen.

5. Monitoring en evaluatie

Vragenlijsten voor deelnemers en voortdurende aanpassingen tijdens het proces.

Voor deze interventie kon het initiatief, naast het team van HIGHRES Portugal (Mario Moutinho, Maristela Simão, Maria Clara Leal en Angelo R. Biléssimo) en het Monte Redondo Museum (João Moital, Mario Felizardo), kon het initiatief rekenen op de directe steun van de organisatoren van FESTUM, vertegenwoordigd door Tiago Gil, en doctoraal- en masterstudenten Sociomuseologie van de Universiteit van Lusófona - Henrique Godoy, Alex Nogueira, Helionídia Oliveira en Gabriela Coronado. Verder werd er ondersteuning geboden door lokale bewoners zoals Fatima Moital, Maria João Alberto en Aníbal Gomes.

Afbeelding 7: Organisatieteam, van links naar rechts: Tiago Gil, Maristela Simão, João Moital, Mario Moutinho en Helionídia Oliveira; volgende: Henrique Godoy en Alex Nogueira. Bron: Archief MR Museum.

In een eerste fase kwamen het HIGHRES-projectteam en het team van het Monte Redondo Museum samen met doctoraal- en masterstudenten Museologie van de Universiteit van Lusófona om de acties te plannen. Van de verschillende collecties van het museum werd besloten om de documentatie te beginnen met de collectie die betrekking heeft op het tappen met hars, een praktijk die in de gemeenschap als afnemend wordt beschouwd. Deze keuze was erop gericht om discussies te bevorderen en de waardering voor deze activiteit te mobiliseren.

Het projectvoorstel en de acties werden gestructureerd en er werd contact opgenomen met de harstappersgemeenschap om het voorstel en hun interesse in deelname te evalueren. Na het ontvangen van positieve feedback en betrokkenheid van de geïnteresseerden, begon de organisatie van de activiteiten volgens het eerder vastgestelde programma. Er werd een grafisch voorstel voor het project gemaakt op basis van het fotoarchief van het museum en er werd een activiteitenprogramma ontwikkeld voor de periode van 6 januari tot 24 januari 2025. De doelstellingen waren onder andere:

1. Resinagem Project

Behoud en promotie van het hars tappen als immaterieel cultureel erfgoed in Monte Redondo (bijlage 2) werd ontwikkeld en gepubliceerd op de website van het museum, met de volgende doelstellingen op basis van de collectie hars tappen van het museum:

- Het bewaren en promoten van het tappen van hars als een immateriële culturele praktijk van de Monte Redondo-regio.
- Train de lokale gemeenschap in digitale technologieën en culturele verhalen.
- Vastleggen en verspreiden van digitale verhalen over de praktijk van het harstappen.
- Integreer cultuurbehoud met duurzame ontwikkeling, versterk de lokale identiteit en stimuleer cultureel toerisme.

2. Grafisch Voorstel

Er werd een grafisch voorstel voor het project gemaakt met behulp van foto's uit de collectie.

Afbeelding 8: Promotiemateriaal gemaakt door Gabriela Coronado.

3. Semigestructureerde Interviewgidsen

Er werden zes verschillende gidsen opgesteld voor de interviews die moesten worden afgenomen, evenals andere documenten zoals formulieren voor beeldautorisatie (Bijlage 3), met de voorbereiding van de interviews voor latere publicatie op de website van het museum.

Groep 1 | Harstappers

Doelstelling: Het documenteren van de traditionele praktijk van het tappen van hars als immaterieel cultureel erfgoed (ICH), met de nadruk op de kennis, technieken en verhalen die verbonden zijn aan deze activiteit in de regio Monte Redondo.

Groep 2 | Familieleden en naaste medewerkers van harstappers

Doelstelling: Herinneringen, verhalen en indrukken verzamelen van familieleden en naaste medewerkers over de traditionele praktijk van het harstappen, waarbij de culturele, sociale en emotionele aspecten van de activiteit worden belicht.

Groep 3 | Verenigingen voor milieubescherming en brandweer

Doelstelling: De rol van milieuverenigingen en brandweerlieden in het behoud en de bescherming van de traditionele praktijk van het aftappen van hars identificeren, met de nadruk op de impact ervan op het milieu, de preventie van bosbranden en regionale duurzaamheid.

Groep 4 | Lokale overheden

Doelstelling: Het documenteren van de rol van lokale autoriteiten in het behoud van de traditionele praktijk van het hars tappen, het begrijpen van de culturele en economische impact ervan op de regio en het identificeren van initiatieven of beleid gericht op de promotie ervan.

Groep 5 | Hars tap bedrijven en verenigingen

Doelstelling: De huidige praktijken van het aftappen van hars vastleggen, hun verband met tradities identificeren en de perspectieven van deze entiteiten met betrekking tot het behoud en de promotie van dit immaterieel cultureel erfgoed begrijpen.

Groep 6 | Onderwijsinstellingen

Doelstelling: Nagaan hoe scholen en onderwijsinstellingen in Monte Redondo kunnen bijdragen tot het behoud en de bevordering van de traditionele praktijk van het hars kloppen en de rol van het onderwijs in de overdracht van dit immaterieel cultureel erfgoed begrijpen.

4. Programma

Er werd een programma van persoonlijke activiteiten opgesteld (bijlage 4) die in het museum zullen worden uitgevoerd:

Project: RESINAGEM

Behoud en promotie van de praktijk als immaterieel cultureel erfgoed in Monte Redondo.

6 januari tot 24 januari 2025

Organización:

Monte Redondo Museum, HIGHRES Project en Museologie Departement, Universiteit van Lusófona.

Museum van Monte Redondo

6-15 JANUARI 2025

Mobilisatie van de gemeenschap

- Contact opnemen met en sensibiliseren van de gemeenschap en partners.
- Interviews en uitnodigingen aan de gemeenschap om voorwerpen, foto's en getuigenissen met betrekking tot harstapijten bij te dragen (materiaal kan rechtstreeks aan het museum worden geleverd of via e-mail of sociale media worden verzonden).

12 JANUARI 2025

Museum bijeenkomst

14:30	• Discussiekring: Presentatie van het RESINAGEM Project en discussie over het belang van harsaftappraktijken voor de regio.
15:30	• Rondleiding door het museum: Focus op de collectie harstapijten, inclusief gereedschappen, foto's en historische documenten.
15:00 - 17:00	• Kennisdeling: Vastleggen en documenteren van harstappraktijken in het veld.

18-24 JANUARI 2025

Verspreiding van resultaten

- Het delen van de gecreëerde inhoud, zoals video's en digitale verhalen, op sociale media, de website van het museum en de fysieke ruimtes.

Al dit materiaal is bijgevoegd en gepubliceerd op de website en sociale media van het Monte Redondo Museum. Het project werd vervolgens in het veld toegepast, met als doel de haalbaarheid ervan te beoordelen en lessen, uitdagingen en kansen te herkennen.

Fase 1: Mobilisatie van de gemeenschap

Periode: 2-11 januari 2025

1. Identificatie van lokale partners

Tussen 2 januari en 11 januari werden verschillende actoren uit de gemeenschap gecontacteerd en betrokken bij de ontwikkeling en deelname van de acties, waarbij ze een actieve bijdrage leverden van het begin tot het einde van de activiteiten. Lokale partners waren onder andere:

Parochieraad Monte Redondo en Carreira

- Voorzitter: Céline Gaspar

"Ecologische vereniging "Os Defensores

- Voorzitter: Vitalina Ferreira

Resipinus - Vereniging van harsdistilleerders en ontdekkingsreizigers

- Regisseur Raquel Bento

Leiria Vrijwillige Brandweer - 5e Monte Redondo Compagnie

- Commandant Paulo Grilo

Vertegenwoordigers van de gemeenschap voor het tappen van hars

- Albino Silva
- Artur Mota
- Franklin Henriques
- Igor Silva
- Manuel Matias
- Virgínia Pedrosa

Onderzoekers in cultuur, museologie en erfgoed

- Elsa Pires
- José Neves
- Sandra Crespo

Algemene leden van de gemeenschap, vooral degenen die direct betrokken zijn bij museumactiviteiten

- Mario Felizardo
- Maria João Alberto
- Aníbal Gomes

Deze mobilisatie was essentieel voor het succes van de acties en de versterking van het partnerschap met de lokale gemeenschap.

2. Project Presentatie Sessie

Op 12 januari werd er een bijeenkomst gehouden in het museum om het project te presenteren en de relevantie van de hars tap praktijken voor de regio te bespreken. Naast de projectpresentatie werden er een discussiekring en een rondleiding door het museum gegeven, zoals in het programma staat beschreven. Het evenement bracht verschillende actoren samen, waaronder leden van de hars tapgemeenschap en hun families, vertegenwoordigers van bedrijven en verenigingen die te maken hebben met het tappen van hars en hout, onderzoekers op dit gebied en andere leden van de gemeenschap. Onder de deelnemers vielen de volgende personen op:

Bedrijven en verenigingen in hars en hout

Resipinus - Vereniging van Harsdistilleerders en -ontdekkingsreizigers, vertegenwoordigd door Raquel Bento
Manuel Pedrosa Ferreira e Filhos, vertegenwoordigd door Sandra Crespo en Manuel Pedrosa

Comunidad de Grifos de Resina

Deelname van verschillende hars tappers en hun families, met als hoogtepunten Albino Silva, Artur Mota, Manuel Matias, en Virgínia Pedrosa, die het hars tappen in de regio Leiria hebben beoefend en worden beschouwd als lokale referenties in de hars tappen gemeenschap.

Onderzoekers in hars aftappen en museologie

- **Elsa Pires**, auteur van een proefschrift over het aftappen van hars.
- **Luís Neves**, museoloog en museumwetenschapper met betrekking tot het tappen van hars in de regio Leiria.
- **Sandra Crespo**, onderzoeker die de geschiedenis van lokale hout- en harsondernemers documenteert
- **Helionídia Oliveira**, voormalig medewerker van het Braziliaanse Instituut voor Milieu, onderzoekt natuurparken en culturele landschappen door de lens van de sociomuseologie.
- **Alex Nogueira**, onderzoeker aan de afdeling Museologie, die culturele diversiteit en racisme in Portugal en Brazilië bestudeert
- **Henrique Godoy**, promovendus en FCT fellow, doet onderzoek naar historische en culturele audiovisuele documenten in Portugal

Leden van de gemeenschap die

Directamente implicados en las actividades del museo y con vínculos familiares con la memoria del golpeo de resina:
Maria João Alberto, Aníbal Gomes y Mario Felizardo

3. Discussiegroep

Het debat werd gevoerd in de vorm van een discussiekring, waarbij de collectie van het museum over het tappen van hars als dynamisch instrument werd gebruikt. In eerste instantie presenteerden het HIGHRES projectteam en het museum het voorstel, waarbij ze het belang benadrukten van het documenteren en verspreiden van de hars tap praktijken als onderdeel van het culturele en duurzame erfgoed van de regio.

3. Discussiegroep

Het debat werd gevoerd in de vorm van een discussiekring, waarbij de collectie van het museum over het tappen van hars als dynamisch instrument werd gebruikt. In eerste instantie presenteerden het HIGHRES projectteam en het museum het voorstel, waarbij ze het belang benadrukten van het documenteren en verspreiden van de hars tap praktijken als onderdeel van het culturele en duurzame erfgoed van de regio.

Afbeelding 9: Discussiegroep. Bron: Archief MR Museum.

Vervolgens deelden de deelnemers hun ervaringen en familieherinneringen met betrekking tot het beroep. Ze identificeerden stukken uit de collectie, bespraken hun historisch en huidig gebruik en vergeleken vroegere praktijken met hedendaagse. Het werd duidelijk dat:

- Het aftappen van hars blijft een handmatige en familiale praktijk die veel wordt toegepast in de regio.
- Veel voorwerpen die in het museum worden tentoongesteld, worden nog steeds gebruikt voor het verzamelen van hars, terwijl andere, zoals keramische of ijzeren potten, zijn vervangen door plastic versies vanwege de praktische bruikbaarheid en het gewicht.
- De collectie van het museum is zeer uitgebreid en weerspiegelt alle stadia van het proces, van het verzamelen tot het eindproduct dat aan de industrie wordt geleverd.
- De collectie van het museum moet beter gedocumenteerd en verspreid worden.

Tijdens de discussie gingen de deelnemers ook in op de uitdagingen, zorgen en verwachtingen met betrekking tot de huidige praktijken voor het aftappen van hars. Onderwerpen waren onder andere:

- Het belang van het aftappen van hars bij het verminderen van bosbranden.
- Het gebrek aan stimulansen en subsidies voor de activiteit.
- Het ontbreken van regelgeving voor het beroep van harstapper.
- De vergrijzende beroepsbevolking, die voornamelijk bestaat uit oudere en gepensioneerde professionals.
- Lage harsprijzen en onvoldoende beloning voor werknemers.
- Het belang van milieu- en erfgoededucatie-initiatieven om de praktijk te promoten en te verbeteren.

Deze kwesties werden later ook geïdentificeerd tijdens interviews in andere ruimtes en instellingen, wat de relevantie van de behandelde onderwerpen versterkte.

4. Rondleiding door het museum

Op dezelfde dag werd een rondleiding door het museum gegeven, inclusief de technische reserve. De rondleiding ging langs andere collecties die te maken hadden met praktijken die complementair waren aan het aftappen van hars, zoals het snijden en verwerken van hout, zagerijen, aardewerk, landbouw, vervoer per ossenkar en timmerwerk. Deze discussies benadrukten transversale en complementaire onderwerpen van het aftappen van hars, waardoor het begrip van de historische en culturele relevantie voor de regio werd verbreed.

Afbeelding 10: Rondleiding door het museum en de technische reserve. Bron: Archief MR Museum.

Fase 2: Creëren en opnemen van digitale verhalen

Periode: 12-18 januari 2025

1. Kennis delen

Op 12 januari werd er een dynamische activiteit georganiseerd in het museum om het belang van verhalen en vertellingen te benadrukken bij het documenteren en bewaren van de praktijken van het in kaart brengen van harsen. De activiteit behandelde ook essentiële kwesties met betrekking tot beeldrechten en de verspreiding van geproduceerd materiaal.

De dynamiek werd voorgesteld en geleid door Tiago Gil, historicus, journalist en lid van de lokale gemeenschap; Henrique Godoy, museoloog en fotograaf; en Albino Silva, een lokale harsdraaier die verantwoordelijk was voor de praktische demonstratie. De activiteit was verdeeld in twee complementaire momenten:

Afbeelding 11: Verzameling van het Monte Redondo Museum met betrekking tot Harstapijten. Bron: Archief MR Museum.

Presentatie en context

Aan het begin presenteerde Albino Silva verschillende voorwerpen uit de collectie van het museum die te maken hadden met het tappen met hars, waarbij hij uitlegde hoe ze heetten, welke functies ze hadden en of ze nog steeds in de dagelijkse praktijk worden gebruikt. Dit moment diende als introductie om de deelnemers in contact te brengen met de geschiedenis en de betekenis van deze gereedschappen.

Afbeelding 12: Dynamiek van kennisdeling. Bron: MR Museum Archief.

Praktische demonstratie in het bos

Vervolgens nam Albino Silva de deelnemers mee naar een nabijgelegen bos, vlakbij het museum, om met zijn eigen gereedschap te demonstreren hoe het tappen van hars in het veld in zijn werk gaat. Hij toonde de stappen en technieken die momenteel worden gebruikt en sloeg een brug tussen theorie en praktijk.

Tijdens de dynamiek werden de deelnemers aangemoedigd om opnames en foto's te maken van het evenement om deze op te nemen in het eindmateriaal van het project. Alle vastgelegde inhoud werd naar het team gestuurd dat verantwoordelijk was voor het bewerken en archiveren, wat bijdroeg aan de creatie van een video die deze ervaring documenteerde.

Dit vormende moment zorgde voor de gezamenlijke constructie van een authentiek verhaal en de creatie van een audiovisueel verslag dat gedeeld zal worden op de website van het museum. Het initiatief versterkte het belang van het bewaren en delen van de praktijken van het aftappen van hars als onderdeel van het culturele en historische erfgoed van de regio.

Afbeelding 13: Praktisch hars tappen dynamisch. Bron: Archief MR Museum.

2. Verzameling van verhalen en herinneringen

In het verlengde van de eerder uitgevoerde informatieverzamelingsactiviteiten werden van 13 tot 18 januari nieuwe verzamelacties ondernomen met interviews met harskappers, leden van de lokale gemeenschap, brandweerlieden, vertegenwoordigers van de parochieraad en de Ecologische Vereniging. Daarnaast werd de collectie voorwerpen en foto's met betrekking tot het tappen van hars uitgebreid.

Er werden in totaal 7 interviews afgenomen, opgenomen in audio en video, onder leiding van het team bestaande uit Tiago Gil en Maristela Simão. Deze interviews worden momenteel bewerkt, getranscribeerd en klaargemaakt voor verspreiding. De verschillende gebruikte gidsen zijn bijgevoegd.

Geïnterviewden

1. Franklin Henriques, hars tapper, inwoner van Pinheiro/Monte Redondo, 57 jaar.
2. Igor Silva, hars tapper, inwoner van Lavegadas/Monte Redondo, 22 jaar.
3. Virgínia Pedrosa, hars tapper, inwoner van Lavegadas/Monte Redondo, 53 jaar.
4. Albino Silva, hars tapper, inwoner van Lavegadas/Monte Redondo, 56 jaar.
5. Paulo Grilo, commandant van de Leiria Vrijwillige Brandweer - 5e Monte Redondo Compagnie, 51 jaar.
6. Céline Gaspar, voorzitter van de parochieraad van Monte Redondo en Carreira, 42 jaar.
7. Vitalina Ferreira, voorzitter van de Ecologische Vereniging "Os Defensores," Monte Redondo, 48 jaar.

Afbeelding 14: Geïnterviewden, in volgorde: Virgínia Pedrosa, Franklin Henriques, Igor Silva en Paulo Grilo. Bron: Archief MR Museum.

Deze getuigenissen bevestigen eerdere discussies en versterken het belang van het project. Belangrijke punten die naar voren werden gebracht waren de noodzaak om het beroep te registreren en te zorgen voor publieke steun en beleid om de activiteit in stand te houden, het belang ervan voor de preventie van bosbranden en het belang ervan voor de vorming van de lokale identiteit en de erkenning en waardering van het culturele erfgoed van Monte Redondo. Er werd ook gewezen op het belang van het Casal de Monte Redondo Museum als een opslagplaats van materiële cultuur en een ontmoetingsplaats voor de gemeenschap, evenals op de nood aan initiatieven op het vlak van onderwijs en verspreiding van cultureel erfgoed.

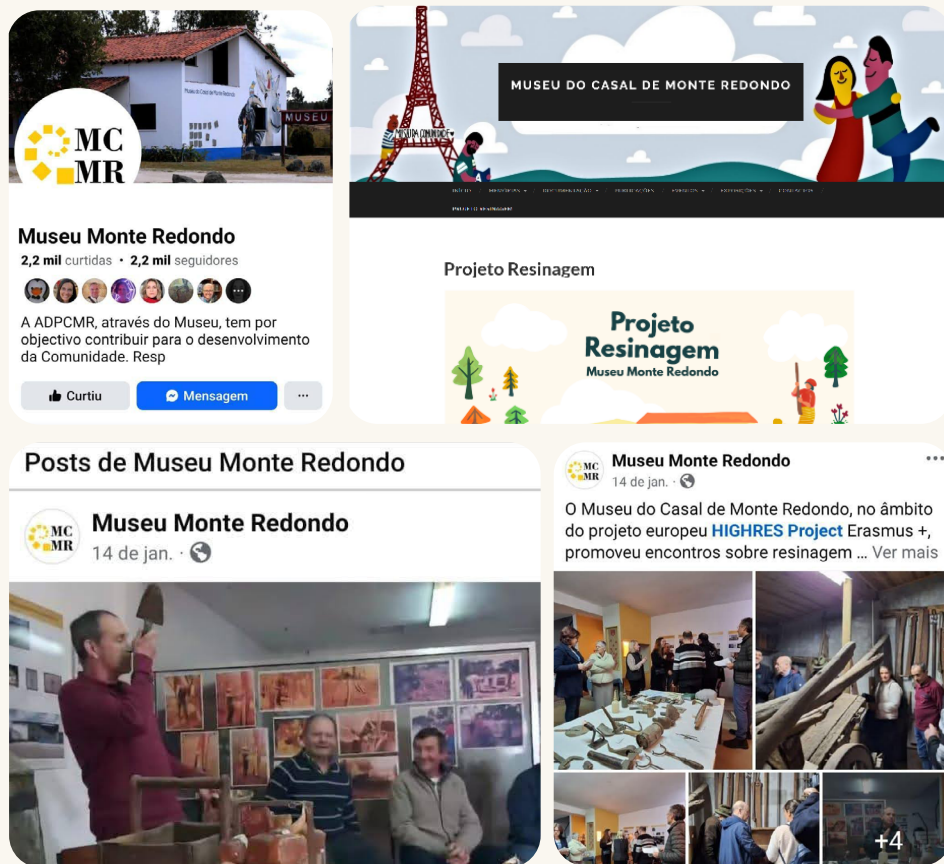
Fase 3: Verspreiding van resultaten

1. Digitale narratieve verspreiding

Vanaf 19 januari begon het team met het organiseren van het verzamelde materiaal, waaronder video's, foto's en geluidsopnamen, om inhoud te creëren voor verspreiding via sociale media en de website van het museum. Alle materialen worden onderworpen aan een validatieproces, met indiening voor beoordeling en goedkeuring.

 museummonteredondo.net/resinagem/

 facebook.com/museu.monteredondo

Afbeelding 15: Promotiemateriaal op de website museummonteredondo.net/resinagem en Facebook [@museu.monteredondo](https://facebook.com/museu.monteredondo).

2. Presentatie aan de lokale gemeenschap

De resultaten zullen aan de gemeenschap worden gepresenteerd tijdens een slotevenement in het museum, waar ook de continuïteit van het project zal worden besproken. Het doel is om de bereikte resultaten te evalueren en interactie en partnerschappen met andere instellingen te bevorderen, waarbij het geproduceerde materiaal gebruikt wordt in educatieve en culturele activiteiten. Het is ook de bedoeling om partnerschappen aan te gaan met groepen en verenigingen die zich bezighouden met toerisme en die al rondleidingen en wandelroutes organiseren in het pijnboombos van Leiria.

Behaalde resultaten

1. Actieve deelname van de gemeenschap

Betrokkenheid van meer dan 50 directe deelnemers, waaronder harstappers, onderzoekers en plaatselijke bewoners.

2. Registratie en verspreiding van verhalen

- Productie van video's en podcasts over de geschiedenis en praktijk van het aftappen van hars.
- Uitbreiding van de digitale collectie van het museum met nieuwe getuigenissen en documenten, waarbij meer dan 200 minuten aan gesprekken over de activiteit werden opgenomen.

3. Versterking van de lokale identiteit

Versterking van de erkenning van harstapijten als onderdeel van het culturele erfgoed van de regio.

4. Ontwikkeling van digitale vaardigheden

Deelnemers oefenden praktische vaardigheden voor het maken van digitale inhoud.

5. Repliceerbaar model

Methodologie gevalideerd als referentie voor andere HIGHRES-projecten in Europa.

Laatste overwegingen

De implementatie van projecten met gemeenschapsparticipatie kent verschillende uitdagingen, vooral wanneer gestreefd wordt naar echte vertegenwoordiging en actieve betrokkenheid. Om deze betrokkenheid te garanderen zijn leden van de gemeenschap nodig met kennis en legitimiteit over het onderwerp en moeten er vroeg in het proces contacten worden gelegd.

In deze context speelden Tiago Gil, een inwoner van Monte Redondo, met zijn actieve rol in het museum, familiebanden, vriendschappen en connecties met de hars tapgemeenschap, en João Moital, de coördinator van het museum en al bijna 80 jaar inwoner van de regio, een fundamentele rol in het mobiliseren van partners en personen met expertise en kennis over hars tapwerk. Deze aanpak bevorderde vertrouwen en geloofwaardigheid en stimuleerde serieus en toegewijd werk dat organisch groeide en groeit binnen de gemeenschap.

Een belangrijk voorbeeld was de praktische veldopnameactiviteit, voorgesteld door Albino Silva in samenspraak met zijn vrouw Virgínia Pedrosa en hun zoon Igor Silva, ook harstappers, die de geplande dynamiek veranderde. In plaats van het traditionele trainingsmodel met workshops of formele sessies te volgen, werd gekozen voor de aanpak van discussiekringen en het uitwisselen van ervaringen, hetgeen geschikter bleek in de lokale context. Toch werd duidelijk dat specifieke training van fundamenteel belang is voor de continuïteit van het project. Samenwerkingsverbanden met instellingen zoals Resipinus, 'Os Defensores', de brandweer, de parochieraad, scholen en universiteiten kunnen training mogelijk maken, niet alleen op het gebied van hars aftappen, milieueducatie en erfgoed, maar ook op het gebied van opnametechnologieën, videobewerking en andere essentiële technische vaardigheden.

Wat betreft technische kennis zijn er meer gestructureerde workshops met materialen die training en testen met apparatuur en software mogelijk maken nodig voor toekomstige initiatieven, die aansluiten bij de volgende fasen die gepland zijn in HIGHRES, waaronder de cursus Capaciteitsopbouw. Deze technische beperkingen blijven het belangrijkste knelpunt voor de gemeenschap om autonoom verhalen te ontwikkelen en vereisen de voortdurende steun en aandacht van het organisatie-team.

In het algemeen bleek het toepassen van de HIGHRES-methodologie in het Casal de Monte Redondo Museum een effectieve strategie voor het documenteren, bewaren en promoten van immaterieel cultureel erfgoed. Het initiatief versterkte niet alleen de lokale identiteit en moedigde de deelname van de gemeenschap aan, maar creëerde ook een reeks digitale materialen met verhalen die het aftappen van hars waarderen als een essentieel onderdeel van de geschiedenis van Monte Redondo. Als onderdeel van de resultaten van het initiatief zal het proefschrift Resinagem van Elsa Pires, verdedigd in 1982, worden gepubliceerd in de Cadernos de Patrimônio - een tijdschrift uitgegeven door het Monte Redondo Museum. Dit werk richt zich op de geschiedenis van het tappen van hars in Monte Redondo en is gebaseerd op onderzoek in de collectie van het museum. Het is een van de weinige werken over dit onderwerp en vormt een belangrijk instrument voor het bewaren van de herinnering aan deze activiteit. Dit materiaal kan een belangrijke rol spelen bij het vormgeven van toekomstige initiatieven die de discussie uitbreiden en verdiepen, waaronder het ontwikkelen van voorstellen voor nationale en Europese financieringsinstanties.

De voortzetting van dit werk, in combinatie met de verspreiding van resultaten in andere regio's, heeft het potentieel om een blijvende impact te creëren en de veerkracht van immaterieel cultureel erfgoed in Europa te bevorderen. We geloven dus dat de voorgestelde methodologie op grote schaal kan worden toegepast, op voorwaarde dat ze wordt aangepast aan elke lokale realiteit en de deelname van de gemeenschap tijdens het hele proces garandeert.

We geloven dat dit initiatief van groot belang was en de gestelde doelen heeft bereikt. De relaties tussen het museum, het lokale erfgoed en de gemeenschap werden versterkt, waardoor de collectie van het Casal de Monte Redondo Museum werd verrijkt en de harskappers en de lokale gemeenschap dichter bij het museum werden gebracht. We geloven ook dat deze relatie een aanzienlijk potentieel heeft om zich verder te verdiepen. De hier beschreven pilot lijkt zijn vruchten te hebben afgeworpen en het initiatief moet zich blijven ontwikkelen, zodat de beschikbare verhalen kunnen worden verbeterd en de gemeenschap voortdurend betrokken blijft. Het doel, zoals besproken met de betrokkenen, is om het project voort te zetten, de training en de opbouw en verspreiding van kennis en verhalen te verdiepen en zo de rol van het museum in het beschermen, verspreiden en waarderen van dit erfgoed te vergroten.

Daarnaast was het mogelijk om de formulering van het methodologievoorstel te herzien en een nieuwe versie van het document voor te stellen waarin de fasen 4 en 5, die al in de tekst zijn verweven, zijn geschrapt. Deze fasen worden opgevat als principes en acties die in alle fasen aanwezig moeten zijn in plaats van als specifieke stappen. Deze verandering is bedoeld om overbodigheid en de uitleg van deze stappen als afzonderlijke stappen (in plaats van leidende principes voor alle activiteiten) te voorkomen. Er blijven dus slechts drie fasen over, zoals beschreven in het bijgevoegde document:

1. Versterking van de lokale identiteit

Versterking van de erkenning van harstapijten als onderdeel van het culturele erfgoed van de regio.

2. Ontwikkeling van digitale vaardigheden

Deelnemers oefenen praktische vaardigheden voor het maken van digitale inhoud.

3. Repliceerbaar model

Methodologie gevalideerd als referentie voor andere HIGHRES-projecten in Europa.

Het schrappen van de fasen 4 en 5 en de integratie ervan in de inleidende tekst versterken het idee dat onderwijs, training, monitoring en evaluatie transversale componenten zijn die in alle fasen van het project door dringen, wat zorgt voor een meer geïntegreerde en effectieve aanpak.

Weggelaten paragrafen:

Fase 4: Principes voor trainingsacties

Doelstelling: Verbeteren van interactie en capaciteitsopbouwende acties voor wederzijdse kennisdeling tussen deelnemers.

1. Dialogisch onderwijs: Stimuleer uitwisselingen en discussies in alle stadia van de cursus en waardeer de kennis van de deelnemers.
2. Samenwerkend leren: Werk in groepen aan activiteiten die de uitwisseling van ideeën bevorderen.
3. Casestudies en praktijk: Gebruik praktijkvoorbeelden en creëer praktische activiteiten.
4. Digitale hulpmiddelen en technologie: Toegankelijke hulpmiddelen introduceren voor het produceren van verhalen en digitale projecten.
5. Onderwijs voor duurzaamheid en innovatie: Focus op innovatieve praktijken om cultureel erfgoed te documenteren en te bewaren.
6. Praktisch en samenwerkend leren: Ontwikkel een verhalend platform met behulp van digitale hulpmiddelen en innovatieve strategieën.
7. Stimulans voor continuïteit: Bevorder voortdurende gemeenschapsprojecten om de lokale cultuur te behouden en te waarderen.
8. Continue en procesmatige evaluatie: Maak monitoring mogelijk vanaf het begin van de training, zodat aanpassingen en noodzakelijke correcties tijdens het hele proces mogelijk zijn.

Deze kwesties werden later ook geïdentificeerd in interviews die werden afgenomen in andere ruimtes en instellingen, wat de relevantie van de behandelde onderwerpen onderstreept.

Fase 5: Monitoring en evaluatie van het project

1. Effectindicatoren vaststellen: Evalueer het effect van de voorgestelde activiteiten op de gemeenschap en bepaal of de ontwikkelde digitale verhalen de gemeenschap betrekken en bijdragen aan cultureel behoud en lokale duurzame ontwikkeling.
2. Implementatie: Na afronding van de training wordt aanbevolen dat professionals proefprojecten ontwikkelen, waarbij ze de methodologie toepassen en technische ondersteuning krijgen om de creatie van digitale verhalen te verfijnen.

Afbeelding 16: Activiteitenregistratie. Bron: Archief MR Museum.

HIGHRES

**Co-funded by
the European Union**

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.